

Suomen luonnonsuojeluliiton Ikaalisten yhdistys ry
c/o puheenjohtaja Sari Jaakkola
jaakkola.sari@outlook.com

MIELIPIIDE

11.2.2022

Ylä-Satakunnan ympäristöyhdistys ry
% puheenjohtaja Arja Pihlaja
arja.pihlaja@ysy.fi

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry
Kuninkaankatu 39, 33200 Tampere
pirkanmaa@sll.fi

...

Ikaalisten kaupungin ympäristölautakunta
Kolmen airon katu 3
39500 Ikaalinen
kanslia.teknisetpalvelut@ikaalinen.fi

Mielipide Tevaniemen tuulivoimayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Taustaa

Tevaniemen Tuuli Oy suunnittelee tuulivoimahanketta Ikaalisten kaupungin Tevaniemen alueelle.

Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa enintään yhdeksän tuulivoimalan ja niihin liittyvien huoltoteiden ja maakaapeleiden rakentaminen alueelle. Työssä laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain (jatkossa MRL) 77 a §:n mukainen oikeusvaikutteinen yleiskaava, jota voidaan käyttää suoraan tuulivoimalan rakennusluvan myöntämisen perusteena.

Suunniteltavan hankkeen kokonaisteho on 70–90 MW, mikä edellyttää ympäristövaikutusten arvioinnin (YVA) soveltamista hankkeessa. Hankkeen YVA-prosessi ja kaavoitus ovat käynnissä periaatteessa samaan aikaan. Hankkeen YVA-ohjelma julkaistiin 14.9.2021. Yhteysviranomaisena toimiva Pirkanmaan Ely-keskus ehti antamaan lausuntonsa (3.12.2021) ennen kuin osayleiskaavan laatiminen virallisesti käynnistettiin (8.12.2021).

Osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS) on esitetty tavoiteaikataulu YVA:n ja kaavan laatimiselle (s.12). Joulukuussa 2021 oli tiedossa, että kaavoituksen käynnistyminen on viivästynyt. Suunnitelmaan olisi pitänyt päivittää, miten YVA-prosessin ja kaavoituksen eri vaiheet ajoittuvat toisiinsa nähden. Samoin olisi ollut hyvä arvioida, minkälaisia täydentäviä luonto- ym. selvityksiä hankkeessa tarvitaan yhteysviranomaisen YVA-lausunnon perusteella.

Ikaalisten kaupungin verkkosivuilla ei mainita, että tuulivoimahankkeen YVA-dokumenteista löytyvät kaavoituksen kannalta tärkeät taustamateriaalit. Asukkaiden ja eri sidosryhmien osallistamisen kannalta on tärkeää, että hankkeen suunnitteluun liittyvä tieto on helposti löydettävissä.

Maankäyttö- ja rakennuslain velvoitteet kaavan laatimiselle

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 § edellyttää, että kaava perustuu riittäville selvityksille kaikkien tarkasteltavien vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista. Lain mukaan on myös varmistettava, että tiedottaminen on avointa ja että jokaisella on mahdollisuus osallistua suunnitteluun (MRL 1.2§).

Kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus (MRL 9.1 §). Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia (MRL 9.2 §). Vuorovaikutteisen ja vaikutusten arviointiin perustuvan suunnittelun tavoitteena on myös luonnon monimuotoisuuden ja luonnonarvojen säilyttäminen (MRL 5 §).

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (MRA, 895/1999) 1 §:n mukaan kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön, maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon, kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin, alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen, kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön sekä elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen.

Hankkeen sijainti ja kaavoitustilanne

Tuulivoimarakentamista suunnitellaan Tevaniemen kyläkeskuksen koillispuolella olevalle metsäalueelle. Alue on merkitty tuulivoimarakentamiseen soveltuvaksi alueeksi (tv1) Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040. Suunniteltu hanke on pinta-alallisesti kuitenkin huomattavasti laajempi kuin maakuntakaavan esitys on. Myös voimaloiden koko on kasvanut; kun vuonna 2017 valmistuneen Jämijärven Ratiperän tuulipuiston voimaloiden (3 MW) kokonaiskorkeus on 210 metriä, Tevaniemeen suunnitellaan 280 metrin korkuisia voimaloita (8-10 MW).

Pirkanmaan liitto laatii parhaillaan maakuntatason päivitystä tuulivoimaa koskevaan kaavoitukseen. Tässä valmisteilla olevassa kaavoituksessa on poistettu alueita, joita esitettiin tuulivoimarakentamiseen nykyisessä Pirkanmaa 2040 maakuntakaavassa, mutta joiden ei enää katsota soveltuvan teollisen kokoluokan tuulivoimalle. Tevaniemen hankkeen toteutusta tulee arvioida myös tältä kannalta.

Joissakin Pirkanmaan kunnissa on laadittu kriteerit maakuntakaavan ohjausvaikutuksen ulkopuolella olevien tuulivoimaloiden rakentamiselle. Kriteereissä on otettu kantaa esimerkiksi voimaloiden tuottamaan ääneen ja etäisyyteen asutuksesta sekä maksettaviin haittakorvauksiin. Vastaava kriteeristö olisi hyvä laatia myös lkaalisiin.

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 esitettyjen tuulivoimakohteiden sijoituspaikat perustuvat pienemmillä voimaloilla laadittuihin monipuolisiin selvityksiin. Nämä eivät päde enää nykyisessä suunnittelutilanteessa. Esitetyn suunnitelman mukaan hankealueen reuna ja lähimmät voimalat tulevat huomattavan lähelle Tevaniemen ja Leppäsjärven asutusta, lähimmillään alle 2 kilometrin päähän vakituisesta asutuksesta ja vain 1,2 kilometrin päähän loma-asutuksesta.

YVA-ohjelmasta tai kavasuunnitelmasta ei käy selville, millä perusteilla hankealuetta on kasvatettu eri suuntiin. Olisiko mahdollisuus viedä voimaloita kauemmaksi asutuksesta? Myös voimaloiden vähentäminen on keino vähentää asutukselle haitallisia vaikutuksia. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman puutteena on, että voimaloiden suunniteltuja sijaintipaikkoja ei ole esitetty riittävällä tarkkuudella.

Kulttuuri- ja maisema-alueet

Hankealue sijoittuu lähelle Kyrösjärveä. Se asettaa haasteita rakentamiselle, sillä voimalat näkyvät kauas. Läheiset Kyrösjärven ranta-alueet Heittolanlahden - Aureenlopen ympäristöstä on luettu mukaan Kallionkielen - Tevaniemen - Riitalan

kulttuurimaisemaan. Se maakunnallisesti arvokas, yhtenäinen maisema-alue (Mam) jossa näkyy pitkän asutushistorian muovaama kerroksellinen kulttuuriperintö. Maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaan *alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.*

Tuulivoimarakentaminen heikentää väistämättä maisema-alueen arvoa. Tässä mielessä hanke on ristiriidassa maakuntakaavan tavoitteiden kanssa. Kallionkielen - Tevaniemen - Riitalan maisema-alueen lisäksi tuulivoima-alue vaikuttaa laajasti koko Ikaalisten maisemakuvaan. Parkanon puolella hanke vaikuttaa erityisesti Alaskylän kulttuurimaisemaan.

Ympäristövaikutusten arvioinnin huomioiminen

Suomen luonnonsuojeluliiton Ikaalisten yhdistys ry., Ylä-Satakunnan ympäristöyhdistys ry. ja Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry. jättivät seikkaperäisen mielipiteen Tevaniemen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta. Pirkanmaan Ely-keskus antoi varsin perusteellisen yhteysviranomaisen lausunnon hankkeesta.

Edellytämme, että **yhteysviranomaisen lausunto otetaan täysimääräisesti huomioon kaavoituksen toteuttamisessa**. Tämä koskee myös puutteellisten luonto- ja muiden selvitysten täydentämistä. Hankealueen rajauksessa tulee ottaa huomioon yksittäisissä palautteissa esitetty tarve voimaloiden sijoituksesta. Myös korostettua varovaisuusperiaatetta on noudatettava. Asutuksesta, kulttuuriympäristöstä, luonto- ja virkistyskohteista on jätettävä riittävät varoetäisyydet, sillä merkittävät vaikutukset kasvavat voimalakorkeuksien kasvaessa. Myös Tevaniemen pohjavesialueeseen on jätettävä riittävä etäisyys eikä sähkökaapeleita saa vetää sen läpi.

Tevaniemen voimala-alue sijoittuu yhtenäiselle metsäalueelle. Vaikka alue on talousmetsää, sillä on merkitystä luonnonalueena. Tuulipuiston rakentaminen lisää elinympäristön pirstoutumista, millä on väistämättä vaikutusta alueen metsälajistolle. Kaavasunnitelmasta tulee käydä selvästi ilmi, kuinka paljon voimaloiden perustat ja niiden vaativat huoltotiet vievät maa-aluetta ja miten ne vaikuttavat vesien valumasuhteisiin alueella. Rakentamisessa tarvittava kiviaines on tarkoitus ottaa suunnittelualueelta. Myös tämä on kuvattava tarkemmin ja konkretisoitava ymmärrettävään muotoon. Lisäksi tulee arvioida maankäytön muutosten vaikutus alueen luontotyyppien ja lajien esiintymiseen.

Hankkeessa tuotettavien havainnekuvien laatuun ja kuvauspaikkoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Pimeä aika nostaa punaisen ja välkkyvän valon erottuvuutta ja kontrastia. Vaikutusalueella on tarpeen kuvata vaikutuskehän sisään jääviä kohteita 180–275- tai 360-asteen havainnekuvilla.

Vaikutusten arvioinnissa on huomioitava eri tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutus. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta puuttui Ikaalisten ja Hämeenkyrön raja-alueelle suunniteltava tuulipuisto, vaikka hanke on jo edennyt YVA-vaiheeseen.

Kaavakartta- ja kaavaselostus

Tuulivoimakaavan karttaesitys tulee olla selkeä ja sen selitteet ja värit erottuvia. Selitteissä tulee viitata niihin kaavaselostuksen kohtiin, joista perustelut löytyvät. Kaavaselostukseen on syytä sisällyttää karttoja, joiden perusteella voidaan tehdä päällekkäistä tarkastelua ja arvioita eri karttatasoilla. Tämä on mahdollista, kun kaavaan liitetään avoimeen paikkatietoratkaisuun perustuva tarkastelumahdollisuus. Materiaalista tulee käydä ilmi myös lähiseudun muiden tuulivoimahankkeiden risteävät vaikutukset.

Osallistaminen

Hankkeessa on syytä terävöittää tiedotusta, jotta kuntalaisten, vapaa-ajan asukkaiden ja eri sidosryhminen osallistuminen olisi tasaveroista. Esimerkiksi Ikaalisten ja lähiseudun matkailutoimijoiden kuuleminen on tärkeää. Tuulivoimahankkeen vaikutukset kuntarajan yli tulee tiedostaa ja tiedotuksesta kunta- ja maakuntarajojen yli pitää huolehtia.

Ikaalisten kaupungin verkkosivuilla tulee olla hanke- ja kaavoitusvaiheen aikana pysyvä linkki tuulivoimahanketta koskevalle suunnittelusivulle, josta löytyy hankkeessa tuotettu materiaali. Kaupungin tulee myös huomioida paremmin hankkeen eri määräajat tiedotuksessaan. Myös hanketoimijan tulee omassa viestinnässään huolehtia, että osallistumismahdollisuudet ovat esillä. Tiedonsaannin kannalta on keskeistä, että linkitys ympäristöviranomaisen ylläpitämälle hankesivulle on näkyvästi esillä.

Yhteenveto

Tuulivoimalla on tärkeä rooli tulevaisuuden energiantuotannossa. Tuulivoimahankkeiden oikea sijoittaminen on tärkeää. Vaikka itse tuulivoima on päästötöntä energiaa, rakentamisen ympäristövaikutukset ovat suuret. Ikaalisten Tevaniemeen suunniteltu tuulipuisto on kooltaan suurempi kuin voimassa olevassa Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 esitetään. Hankkeen sijoittamiseen ja vaikutusten arviointiin on kiinnitettävä erityistä huomiota ja hankkeen kokoa on tarvittaessa pienennettävä. Kaavoituksen toteuttamisessa on otettava täysimääräisesti huomioon Pirkanmaan Ely-keskuksen antama yhteysviranomaisen lausunto.

Ikaalisissa, Parkanossa ja Tampereella 11.2.2022

Suomen luonnonsuojeluliiton Ikaalisten yhdistys ry
Sari Jaakkola
puheenjohtaja

Maarit Lehtiharju
sihteeri

Ylä-Satakunnan ympäristöyhdistys ry
Arja Pihlaja
puheenjohtaja

Marja-Liisa Herrala
sihteeri

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry
Antti Virnes
puheenjohtaja

Anne Hirvonen
aluesihteeri